

Arastırma Makalesi

Pisidia Bölgesi Kent Hastaneleri Kalite Sistemi Algısının Sağlık Turizmi Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effects of Pisidia Region City Hospitals Quality System Perception on Health Tourism

<p>Erhan DAĞ Öğr.Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gediz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu erhan.dag@ksbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3474-1344</p>	<p>Ali Osman UYMAZ Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi ali.uymaz@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-2572-0085</p>	
<p>Makale Gönderme Tarihi 17.08.2021</p>	<p>Revizyon Tarihi 09.09.2021</p>	<p>Kabul Tarihi 30.11.2021</p>

Öz

Sağlık turizmi hastaları tedavi olmak için kendi ülkelerinden başka ülkelere seyahat etmek suretiyle şifa aramasına denilmektedir. Son dönemlerde yurtdışından çok sayıda turist sağlık turizmi kapsamında ülkemize tedavi olmak amacıyla ziyarette bulunmaktadır. Ülkemizde sağlık turizmi hizmeti veren şehirlerin sayısının artırılması ülke ve bölge ekonomisine olumlu katkı sağlayacaktır. Pisidia bölgesi tarihi ve doğal güzellikler açısından turizmde ilgi odağı olan bölgedir. Turizm alanlarının çeşitlendirilmesi açısından bölgede sağlık turizmi hizmetlerinin yaygınlaştırılması yurtdışından çok sayıda ziyaretçinin bölgeyi tercih etmesine sebep olacaktır. Bu çalışmada, Pisidia bölgesi şehirleri olan Burdur Isparta İllerinde sağlık turizmi açısından hastanelerin kalite ölçeklerinin değerlendirilmesi ve sağlık turizminin etkilerine yönelik tutumun değerlendirilmesine yöneliktir. Çalışmanın amacı bölgede sağlık turizmine yönelik hizmetlerin verilmesinin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak bölgedeki hastanelerin kalite ve sağlık turizmi etkileri değerlendirildiğinde, sağlık turizminin yaygınlaşmasının bölgeye ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler anlamında olumlu katkı sağlayacağı ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada kent hastaneleri kalitesinin sağlık turizmine; ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörlerin olumlu etkileri üzerine kurulan hipotezler desteklenmiştir. Kent hastaneleri kalitesinin sağlık turizmine; ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörlerin olumsuz etkileri üzerine kurulan hipotezler desteklenmemiştir.

Anahtar kelimeler; Pisidia Bölgesi, Sağlık Turizmi, Ekonomik Kalkınma, Hastane Kalite Yönetim Sistemi, Çevresel Faktörler

Abstract

In recent years, health tourism has been called patients seeking healing by traveling from their own countries to other countries for treatment. Recently, many tourists from abroad have been visiting our country for treatment within the scope of health tourism. Increasing the number of cities providing health tourism services in our country will contribute positively to the economy of the country and the region. Pisidia region is the center of interest in tourism in terms of historical and natural beauties. The expansion of health tourism services in the region in terms of diversification of tourism areas will cause many visitors from abroad to prefer the region. In this study, it is aimed to evaluate the quality scales of hospitals in terms of health tourism in Burdur Isparta provinces, which are cities of Pisidia region, and to evaluate the attitude towards the effects of health tourism. The aim of the study is to evaluate the economic, socio-cultural and environmental effects of health tourism services in the region. As a result, when the quality and health tourism impacts of the hospitals in the region are evaluated, it has been revealed

Önerilen Atf /Suggested Citation

Dağ, E., Uymaz, A.O, 2021 Pisidia Bölgesi Kent Hastaneleri Kalite Sistemi Algısının Sağlık Turizmi Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(4), 2892-2909.

that the widespread use of health tourism will make a positive contribution to the region in terms of economic, socio-cultural and environmental impacts. According to the research, the quality of city hospitals in health tourism Hypotheses based on positive economic, positive socio-cultural and positive environmental factors have been accepted. City hospitals quality in health tourism; Hypotheses based on negative economic, negative socio-cultural and negative environmental factors were rejected.

Keywords: *Pisidia Region, Health Tourism, Economic Development, Hospital Quality Management System, Environmental Factors*

Giriş

Sağlık turizmi, bireylerin sağlıklarını iyileştirebilmek için kendi ülkelerinden başka ülkelere yapmış oldukları ulusal ve uluslararası gezileri ifade eder. Birincil amacı bireyin tedavisi ve sağlığının korunması olduğu için, bu konuda yapılan tüm seyahatlere sağlık turizmi kapsamında incelenmektedir (Manna ve diğ., 2019). Sağlık turizmi, insanların başka ülkelerde kaliteli sağlık hizmetini düşük maliyetli almak istemesi sonucu ortaya çıkmıştır (Cohen, 2013). Bu sebeple ülkelerde sağlık turizmine odaklanan bölgeler ekonomik anlamda kazanç sağladığı için fırsat olarak değerlendirilmektedir (Hopkins ve diğ., 2010). Son yıllarda küreselleşmenin de etkisiyle sağlık turizmi son derece avantajlı ve uygun fiyatlı hale gelmesiyle ulusal engelleri aşarak dünya geneline yayılım göstermeye başlamıştır. Hastaların kendi ülkelerinden başka bir ülkeye tedavi olmak için gitmelerinin sebebi gidilen ülkedeki belirli bir tedavi veya ameliyat için bekleme sürelerinin çok kısa olmasından kaynaklanmaktadır (Aniza ve Diğ., 2009). Sağlık turizmi; termal sağlık turizmi, medikal turizm, yaşlı turizmi, engelli turizmi olarak dört ana bölüme ayrılmaktadır. Ülkemiz sağlık turizmi kapsamında tüm başlıklarda hizmet veren sayılı ülkeler arasında yer almaktadır. Sağlık turizmi alanında tercih edilen ilk on ülke; ABD, Hindistan, Küba, Kosta Rika, Tayland, Singapur, Kolombiya, Malezya ve Türkiye'dir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021b). Türkiye sağlık turizmi kapsamında her geçen gün kendini geliştirerek pazarda üstünlük kazanmaktadır. Türkiye termal turizm açısından dünyada yedinci Avrupa'da ise birinci sırada yer almaktadır. Bu sebeple termal kaplıca bölgelerinde kapsamlı büyük oteller ve sağlık hizmeti verilmesi için tesislerin yapılması, ülkemizde mevsimsel turizmin yerine on iki aya yayılmış turizm, doğal, tarihi ve kültürel zenginliğinin ön plana çıkarılmasıyla birlikte hizmet sunabilecek konumdadır. (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021c).

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı ülkemizde sağlık turizmi hizmet sunumlarını üç grupta ele almıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019a).

1) İleri Yaş ve Engelli Turizmi; yaşlılara yönelik evde ve rehabilitasyon merkezlerinde bakım gerektiren hizmetleri, uğraş terapileri ve gezileri, klinik otellerdeki rehabilite hizmetlerinin yanı sıra engellilere yönelik yapılan gezi ve özel bakım olmak üzere verilen hizmetlerdir. İleri yaş ve engelli turizmde tatil köyleri, rekrasyon alanları, klinik oteller vb. gibi yerlerde hizmet verilmektedir.

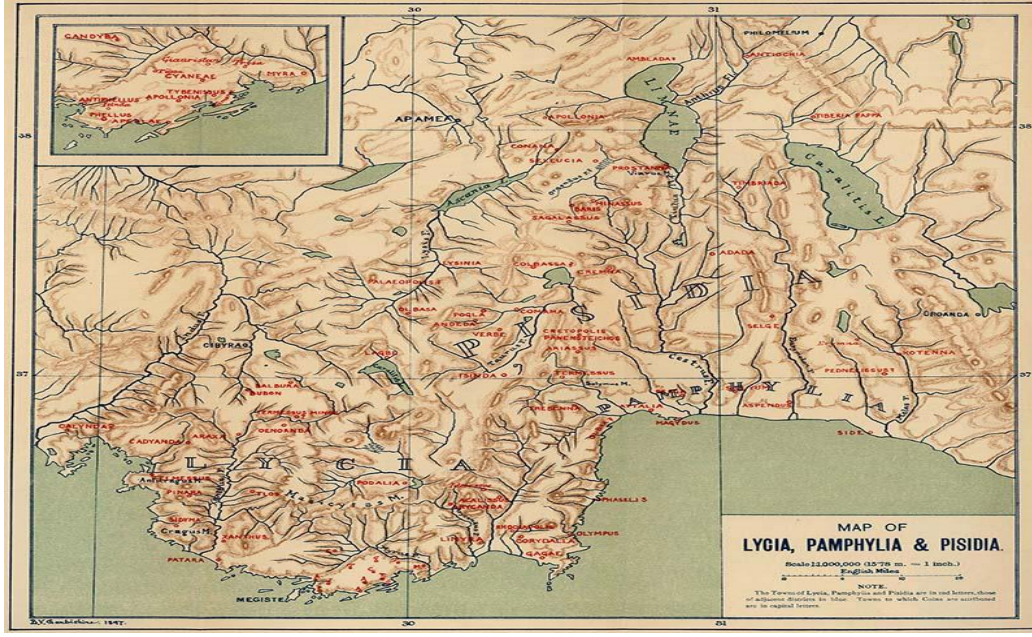
2) Termal Sağlık Turizmi ve Spa-Wellness; Kaplıcalarda yapılan tedaviler, su terapileri (Hidroterapi), fizyoterapiler ve egzersizler olarak verilen hizmetleri kapsamaktadır. Termal sağlık turizminin yanı sıra spa-wellness'le birlikte spa ve kaplıcalarda hizmet verilmektedir.

3) Medikal Turizm; hastaların ileri tedavilerinin (kalp cerrahisi, radyoterapi) yapıldığı, organ naklinde, tüp bebek tedavilerinde, göz hastalıklarında, diş tedavilerinde, estetik cerrahisi dallarında verilen sağlık hizmetleridir. Medikal turizmde özel ve kamu sağlık kuruluşlarında hizmet verilmektedir.

1.Pisidia Bölgesinin Turizm Özellikleri ve Sağlık Alt Yapısı;

Pisidia Antiokheia antik kenti Akdeniz, Ege ve İç Anadolu bölgelerinin kesişim noktası olan göller bölgesi şehri Isparta ili Yalvaç ilçesi sınırlarında ilçenin kuzey doğusunda yer almaktadır. Antik kent en yüksek nokta olan 1236 metre yüksekliğinde bulunan bir tepe üzerinde kurulmuştur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021). Kentin şehirleri ise yakın konumda bulunan Isparta ve Burdur'dur.

1.

Şekil

Pisidia bölgesinin haritası

Kaynak: https://www.ancientmoney.org/east/lycia_map.html

1.1.Burdur;

Akdeniz Bölgesinin iç kısımlarında yer alan Burdur ili Akdeniz ile Ege ve Orta Anadolu Bölgelerinin geçiş noktasında bulunmaktadır. Burdur; Muğla, Denizli, Afyon, Isparta ve Antalya illeriyle sınırları olup, antik dönemde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olup Pisidia bölgesinde yer almaktadır (Türkiye Kültür Portalı, 2021). Burdur'a hava yoluyla ulaşım; Antalya havalimanından 134 km, Isparta Süleyman Demirel Havalimanından 35 km, Denizli Çardak Havalimanına 122 km uzaklıkta bulunmaktadır. Burdur ilinin tarihi ve turistik yerleri; **Sagalassos Antik Kenti, Kibyra Antik Kenti, Kremna Antik Kenti, Burdur Müzesi, İncir Hanı, İnsuyu Mağarası, Baki Bey Konağı, Mısırlılar Evi, Salda Gölü, Salda Kayak Merkezi, Lavanta Bahçeleri, olmak üzere tarihi ve turistik yerlerdir** (gezilecektarihierler.com, 2021a). **Burdur ilinin sağlık alt yapısı, Merkezde 320 yataklı Burdur Devlet Hastanesi** (Burdur Devlet Hastanesi, 2021), **20 Üniteli Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi** (Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 2021), 270 yatak kapasiteli Bucak Devlet Hastanesi bulunmaktadır (Burdur Devlet Hastanesi, 2021).

Burdur ili Akdeniz Bölgesinin güzel yörelerinden biri konumundadır. Burdur ekoturizm, kültür turizmi ve turizm amaçlı sportif faaliyetler alanlarında bulunduğu farklı turizm türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Kırsal turizm, tarım turizmi, eko turizm, kuş gözlemciliği (ornitoloji), kayak turizmi, yaban hayatı gözleme, yayla turizmi gibi kırsal alanlarda yapılan turizm çeşitleri öne çıkmaktadır (Ongun ve Diğ., 2015).

1.2.Isparta;

Pisidia yöresinin önemli yerleşim merkezlerinden biri olan Isparta Akdeniz Bölgesinin kuzeyinde Göller Bölgesinde bulunmaktadır. Isparta, Antalya, Burdur, Afyon ve Konya illeriyle sınırları olup m.ö.2000'li yıllara dayanan eski medeniyetlerin yerleşim yeridir (Isparta Valiliği, 2021). Isparta ili kendi sınırları ilerisinde bulunan Isparta Süleyman Demirel Havalimanına 44 km, Antalya Havalimanına ise 120 km uzaklıkta bulunmaktadır. Isparta ilinin tarihi ve turistik yerleri; Isparta Müzesi, Uluborlu Müzesi, Bediüzzaman Said Nursi Evi, Uluborlu Kalesi, Aya Baniya Kilisesi (Aya Payana), Ertokuş Medresesi, Men Tağınağı, Kutlubey Ulu Camii, Aya Stefanos Kilisesi, Sığırlık Kalesi, Adada Antik Kenti, Dündar Bey Medresesi, Eğirdir Kalesi, Firveds Paşa Camii ve Medresesi, Yalvaç Müzesi, Pisidia Antik Kenti (Antiocheia Antik Kenti), Taş Oda Konağı, Yazılı Kanyon, Lavanta Vadisi, Davraz kayak merkezi bulunmaktadır (gezilecektarihierler.com, 2021b). Turizm açısından bakıldığında Kayak turizmi, mağara turizmi, yayla turizmi, ekoturizm, inanç ve kültür turizmi türlerinin yaygın olduğu

görülmektedir (Durgun , 2007). Isparta ilinin sağlık alt yapısı; 810 yataklı Isparta Şehir Hastanesi, 40 Üniteli Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, üç adet özel hastane, bir adet özel göz merkezi, 600 yataklı **Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi bulunmaktadır** (Isparta İl Sağlık Müdürlüğü, 2021). **Bölgede sağlık turizmi konusunda uluslararası sağlık turizmi yetki belgesi alan tek sağlık kuruluşu Isparta Şehir Hastanesidir** (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).

2.Kavramsal Çerçeve

Sağlık turizmi, dünya ekonomisinde en hızlı büyüyen sektörlerden biri olarak sürekli olarak büyümekte ve çeşitlenmektedir. Sağlık turizmi uluslararası ticaretin en önemli unsurları olurken gelişmekte olan ülkeler için ana gelir kaynağı olmaktadır (The World Tourism Organization , 2019). Sağlık turizmi gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerini canlandırmaktadır. Turizm sadece ülkeye döviz kaynağı değil aynı zamanda işsizlik için mükemmel bir çözüm sunmaktadır. Bu nedenle turizmin sektöründeki artış, gelecekte yüksek kar vaat eden bir sektör olacağı düşünülmektedir. Son dönemlerde ülkemizi ziyaret eden turistlerin sayısı ve gelirinde büyük bir artış olduğu görülmüştür (Bulut ve Yalçın, 2015). Ülkemizin coğrafi özellikleri, tarihi yerleri ve doğa güzellikleri, iklimsel özellikleri vb. gibi durumları barındırması sebebiyle turizm sektöründe söz sahibi olan ülkeler arasına girmektedir (Edinsel ve Adıgüzel, 2014). Ülkemizin her bölgesinde çeşitli turizm hareketliliği mevcuttur. Bu turizm çeşitleri; yaz turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi, rekreasyon turizmi, sportif turizm, kültürel turizm, inanç turizmi, eko-turizm ve kongre turizminden oluşmaktadır (Evcı ve Tezcan, 2005).

Connell'in (2006) yapmış olduğu çalışmada sağlık turizminin hizmet veren ülke ekonomisine katkıda bulunacağı belirtilmektedir. Sağlık turizmi hizmeti veren ülkenin özel hastaneler ve teknolojik alt yapılarını geliştirerek bünyelerinde çalışan personellerin maaşlarında iyileştirmeler yapılmıştır.

Heble'nin (2011) Sağlık turistlerinin kaliteli ve ucuz sağlık hizmetine ulaşmak amacıyla yapmış oldukları destinasyon tercihleri sağlık turizminin gelişmesine sebep olmuştur. Bayar'ın (2019) Sağlık turizmi hastalarının ülke ve sağlık tesisi seçimini etkileyen en önemli unsurlar; teknolojik gelişmeler, maliyet, kalite ve alanında uzman personelin bulunmasıdır. Bu unsurlara ek olarak yakınlık, konaklama imkânları ve uluslararası akreditasyon olarak sıralanmaktadır.

Dalkıran'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada Trakya bölgesinde sağlık turizmi destinasyonunun mevcut durumuna ve pazarlamasına yönelik çalışmalarda bulunmuştur. Özellikle sağlık turizmi hizmetlerinde bazı branşlarda uzmanlaşması gerektiği, bölgenin kapasitenin altında hizmet verdiği sonuçlarına değinmiştir.

Daştan'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada İzmir ilinin sağlık turizmine yapacağı katkıları ve mevcut durum araştırılmıştır. Özel hastaneler kadar devlet hastanelerinin de sağlık turizmine katılımının sağlanması gerektiği, sağlık turizmi alanında hizmet verecek olan kurumlara vergi indirimi vb. gibi teşviklerin verilmesi gerektiği sonuçları ortaya çıkmıştır.

Eriş'in (2019) yapmış olduğu çalışmada Şanlı Urfa ilinde sağlık turizmi potansiyeline ve sağlık turizmi uygulanması durumunda oluşacak problemlere ele almaktadır. Şanlıurfa'da sağlık turizmi yapılabilmesi için ortaya çıkan sorunların acilen çözüme kavuşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu sorunlar; tesis, nitelikli insan gücü ve tıbbi cihaz gibi kaynaklar olduğunu ortaya koymuştur.

Yılmaz, Kurtaran ve Yücesan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmada Trabzon ilinin sağlık turizmi potansiyeline yönelik çalışma yapmışlardır. Trabzon ilinde ağırlıklı olarak turist sağlığı hizmeti verildiğini, özel hastanelerin sağlık turizmi kapsamında daha fazla öne çıktığını, en fazla tercih edilen branşın acil tıp olduğu ve en çok ağustos ayında hasta geldiği sonuçlarına ulaşmıştır. Konaklama tesisi anlamında yeterli kapasitenin olduğu ve sağlık turizmi potansiyelinin yüksek olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Ataman, Esen ve Vatan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada medikal turizmde hizmet kalitesi ve hasta güvenliğinin önemini incelemiştir. Çalışmaya göre, sağlık turizmi kapsamında hizmet veren personellerin hizmet kalitesi ve hasta güvenliği hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği ve bu bilinçle hizmet vermeleri gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Erdoğan (2018), Süleyman Demirel Üniversitesi hastanesinde çalışan sağlık çalışanları üzerinde yapmış olduğu çalışmada Isparta ilinin sağlık turizmi farkındalığı ve potansiyelini değerlendirmiştir. Çalışma sağlık turizminin GSMH katkısının yetersiz olduğunu, katma değere sahip olan sağlık turizminin ülkemize yeterli katkıyı sağlayamadığı sonuçlarına değinmiştir.

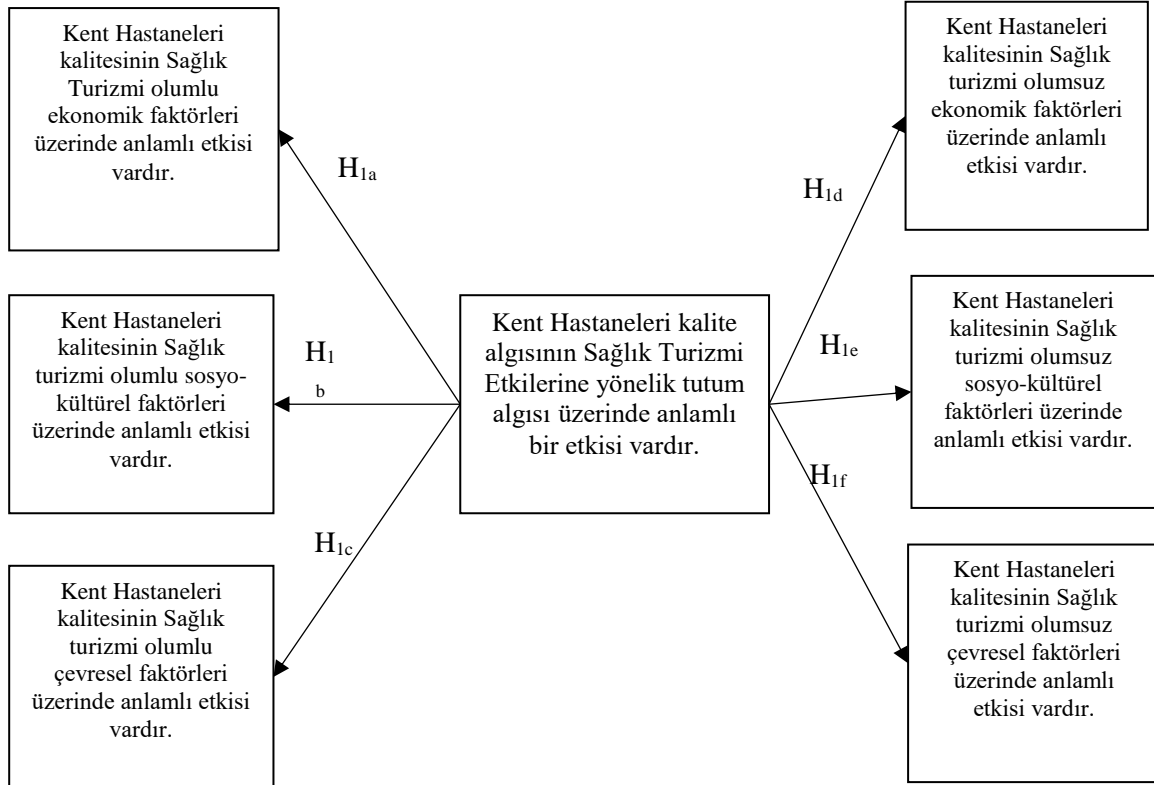
Gökdayı ve Polat'ın (2015) yapmış olduğu “Isparta’da Medikal Turizmin Yapılabilirliği Üzerine Bir Çalışma” çalışmada Psidia bölgesi ili olan Isparta’nın sağlık turizmi türlerinden medikal turizmin Isparta ilinin alt yapısını ortaya koyarak incelemiştir. Isparta ilinde turizm potansiyelinin azımsanmayacak derece olduğu fakat sağlık turizmi konusunda Katılımcıların %35’i Isparta ilinde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak mevcut alt yapıyla, ulaşım ve konaklama sorunları sebebiyle Isparta ilinde sağlık turizminin yapılamayacağını belirtmiştir.

Yapılan literatür taramalarında psidia bölgesine yönelik olarak turizm konusunda yapılmış birçok çalışma mevcutken, sağlık turizmine yönelik Psidia bölgesi illerinden Isparta iline yönelik çalışmalar yapılırken Burdur iline yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışma Türkiye’de sağlık turizmi hastalarının tercih ettiği illerden 2. sırada yer alan Antalya’ya yakın çevresinde bulunan Pisidia bölgesinin turizm açısından zengin olan şehirlerde sağlık turizminin yaygınlaştırılmasına öncülük etmek ve bölgede sağlık turizmi faaliyetlerinin gelişmesinin çevresel, sosyal ve kültürel açıdan bölgeye ve sağlık tesislerinin alt yapısının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Sağlık turizminin belli başlı şehirlerde değil, ülkenin tamamında yaygınlaştırılmasını teşvik etmeye yönelik bir çalışmadır.

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Şekil 2. Araştırma Modeli

3.2. Araştırma Hipotezleri

H1a: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık Turizmi olumlu ekonomik faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H1b: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumlu sosyo-kültürel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H1c: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumlu çevresel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H1d: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz ekonomik faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H1e: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz sosyo-kültürel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H1f: Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz çevresel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

3.3. Araştırma Yöntemi

Çalışma nedensel karşılaştırma tarama yöntemine göre tasarlanmıştır (Salkind, 2020). Tarama araştırmaları bireylerin tutum, davranış, fikir ve inançları kapsamında neden-sonuç ilişkisini belirleme ihtiyacı duyulduğu zaman tercih edilebilecek bir yöntemdir (Christensen ve diğ., 2015). Çalışmada araştırma modeli ile faktörler arasında tanımlanmış ilişkiler üzerine oluşturulmuş hipotezler yapısal eşitlik modellemesi (YEM) yöntemi ile test edilmiştir. YEM temelde araştırma modelinde tanımlanmış faktörler arasındaki doğrusal ilişkileri analiz etmeye yönelik bir analiz yöntemidir (Sharma ve diğ., 2019).

3.4. Örneklem ve Veri

Araştırmanın örneklemini Pisidia turizm bölgesinde bulunan Isparta ve yakınında Burdur şehirlerinde bulunan Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitelerinde çalışmakta olan idari ve akademik personellerden oluşmaktadır. Veriler 2019 yılı Kasım ve Aralık aylarında anketler dağıtılarak ve dijital ortamda mail atılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, araştırmaya katılmak istemeyenler araştırmaya alınmamıştır. Araştırmada toplamda 269 anket ve mail ile 248 katılımcıdan veri toplanmıştır.

3.5. Veri Toplamada Kullanılan Ölçekler

Çalışmada Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiyet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü (Aslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016). ve SERVQUAL: Tüketicilerin Hizmet Kalitesi Algıları (Parasuraman, ve Diğ. 1988). Ölçekleri ile kalite ve tutum ölçekleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Modellerdeki değişkenler yeniden düzenlenerek İfadeler tablo 1 de paylaşılmıştır. Ölçek genelinde tüm maddeler 5'li Likert ölçeği 1= “ kesinlikle katılmıyorum” ve 5= “kesinlikle katılıyorum” ile ölçülmüştür.

3.6. Analiz Süreci

Araştırma modelinde faktör ve değişken sayısı çok olduğu zaman en küçük kareler temelli yapısal eşitlik modeli kullanılması önerilmektedir (Hair ve Diğ., 2010). Bunun için analizler en küçük kareler temelli çalışan ve güçlü analiz raporları sunabilen SmartPLS 3.9 software programı ile yapılmıştır. Analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak p değeri <0.05 kabul edilmiştir.

3.7. Araştırma Modelinin Geçerliliği

Araştırma modeli ön analizleri Hair ve diğ.lerinin (2017) önerdiği gibi sırasıyla uyum geçerliliği, iç tutarlılık ve ayırt edici geçerlilik analizleri yapılmıştır.

Ölçeklerin uyum geçerliliği sağlanabilmesi için madde güvenilirliği testi yapılması ve test sonuçlarına göre madde yüklerinin değerlerinin 0.70 üstü ve faktörlerin ortalama açıklanan varyans (OAV) değerlerinin ise 0.50 üzeri olması önerilmektedir ((Hair ve Diğ., 2010). Madde güvenilirliği için öncelikle

yükleri 0.70'ten düşük olan maddeler analiz edilmiştir. Bu analizde Hair ve diğerlerinin (2017) önerdiği yöntem tercih edilmiştir. Yükleri 0.40'tan küçük olan maddeler analizden çıkarılmış, 0.70 üzerindeki maddeler korunmuştur. 0.40 ile 0.70 arasında yükleri bulunan maddeler için ise ait oldukları faktörlerin analizden çıkarıldıkları zaman OAV, sonra Cronbach Alpha ve bileşik güvenilirlik değerleri üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Norm değerleri karşılayan faktörlere ait madde yükleri 0.70 altında olan bazı maddeler araştırma modeli analizi kapsamında bırakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 1'de paylaşılmıştır.

İç tutarlılık için Cronbach's Alpha (Cronbach, 1990) ve bileşik güvenilirlik değerlerinin 0.70'ten büyük olması önerilmektedir (Urbach ve Ahlemann, 2010). Araştırma modeli faktörleri iç tutarlılıklarının göstergesi Cronbach Alpha, bileşik güvenilirlik ve ortalama açıklanan varyans değerleri ise Tablo 1'de görüldüğü gibi gereklilikleri karşılamaktadır.

Tablo 1. Uyuşum Geçerliliği, İç Tutarlılık , Ayırt Edici Geçerlilik

	VAF	Madde Yükleri	Cronbach's Alpha	BG	OAV
Olumlu Ekonomik Etkiler			0.893	0.925	0.756
S2: Alt yapı ve yatırımı artırarak bölgenin gelişimine katkıda bulunur.	2.837	0.885			
S3: İş bulma olanaklarını artırır.	3.012	0.898			
S4: Genel anlamda bölgenin gelirini artırır.	2.245	0.867			
Olumlu Sosyo-Kültürel Etkiler			0.829	0.895	0.742
S5: Kültürel ve tarihi varlıklara olan talebi artırır	2.491	0.896			
S6: Kültürel etkinliklerin çeşitliliğini artırır	2.960	0.949			
S7: Farklı kültürleri tanımayı sağlar	1.553	0.723			
Olumlu Çevresel Etkiler			0.808	0.887	0.723
S8: Kamu tesislerini geliştirir (kaldırım, trafik ağı ve şehir merkezi vb.)	1.808	0.851			
S9: Altyapıyı geliştirir (su, elektrik, telefon vb.)	1.952	0.881			
S10: Çevre korumasını sağlayarak bölge imajına katkıda bulunur.	1.617	0.818			
Olumsuz Ekonomik Etkiler			0.770	0.863	0.682
S11: Hayat pahalılığına neden olur.	2.049	0.916			
S12: Mal ve hizmetlerin fiyatını artmasına neden olur.	2.235	0.881			
S13: Emlak fiyatlarının artmasına neden olur.	1.304	0.657			
Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkiler			0.891	0.884	0.661
S14: Bölgedeki suç oranının artmasına neden olur.	2.069	0.638			
S15: Alkol tüketimi, fuhuş gibi olayların artmasına neden olur.	3.231	0.978			
S16: Yerel dilde bozulmalara neden olur.	2.359	0.723			
S17: Kumar gibi yasal olmayan oyunların artmasına neden olur.	3.050	0.871			
Olumsuz Çevresel Etkiler			0.900	0.922	0.799
S19: Çevrenin kirlenmesine neden olur (çöp, su, hava, gürültü kirliliği vb.)	2.710	0.960			
S20: Doğal çevreye zarar verir.	4.201	0.930			
S21: Yerel eko-sistemi tahrip eder.	2.759	0.781			
Fiziksel Özellikler			0.805	0.911	0.837
S22: Kent hastaneleri modern araç-gereç ve donanıma sahiptir	1.833	0.919			

S23: kent hastanelerinin fiziksel imkanları (iç ve dış binalar, dekor, ışıklandırma, mobilya vb.) görsel açıdan çekicidir.	1.833	0.911			
Güven			0.804	0.873	0.636
S24: kent hastanelerinin çalışanları (Doktor, Hemşire, sekreter vb.) temiz ve düzgün görünüşlüdür.	1.238	0.633			
S25: Kent hastaneleri hizmetlerini söz verdiği zamanda yerine getirir.	1.882	0.818			
S26: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) hastaların bir problemi olduğunda, problemi çözmek için anlayışlı ve güven vericidir	2.588	0.888			
S27: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) hastalara hizmeti tam olarak ne zaman yerine getireceklerini söylerler.	1.961	0.829			
Gerçeklik			0.728	0.880	0.786
S28: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) hizmetleri mümkün olan en kısa zamanda verir.	1.487	0.884			
S29: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) her zaman hastalara yardım etmeye isteklidir.	1.487	0.890			
Güvenilirlik			0.859	0.914	0.781
S30: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) ile olan ilişkilerde, hastalar kendilerini güvende hisseder.	1.970	0.864			
S31: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) bilgilidir.	2.550	0.905			
S32: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) kibardır.	2.214	0.882			
Empati			0.834	0.890	0.670
S33: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) işlerini daha iyi yapabilmek için işverenlerinden yetki alır.	1.541	0.753			
S34: Kent hastaneleri çalışanları (Doktor, Hemşire, Sekreter vb.) hastalara kişisel ilgi gösterir.	1.731	0.785			
S35: Kent hastaneleri hastaları için elinden gelenin en iyisini yapar.	2.671	0.899			
S36: Kent hastaneleri hastalarının faturalama işlemlerini doğru olarak yapar.	2.047	0.829			

VAF: Varyans Artış Faktörü; **BG:** Bileşik Güvenirlik; **OAV:** Ortalama Açıklanan Varyans

Uyuşum geçerliliği ve iç tutatrlılık analizlerinden sonra ayırt edici geçerlilik analizi için Fornell-Lacker testi yapılmıştır (Fornel ve Larcker, 1981).

Faktörler arası ayırt edici geçerliliği için Fornell-Lacker yöntemine göre her faktöre ait diagonal değerlerin ait olduğu sütundaki diğer değerlerden daha büyük olması gerekir (Fornel ve Larcker, 1981). Tablo 2’de verilen Fornell-Lacker test raporu incelendiği zaman her faktörün ayırt geçerliliği şartını karşıladığı, araştırma modeli kapsamında faktörlerin ayırt edici geçerliliği bulunduğu görülmektedir.

Araştırma modeli yol analizi öncesi değişkenler arası doğrusallık yani ortak yöntem varyans analizi için varyans artış faktörü (VAF) değerleri analiz edilmiştir. Değişkenlere ait VAF değerlerinin ≥ 5 ’ten büyük

olması değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğunun ifadesidir (Hair ve diğ., 2010). Değişkenleri VAF değerleri Tablo1’de görüldüğü gibi 1.238 ile 4.201 arasında değiştiği tespit edilmiş ve araştırma modeli analizinde kullanılan değişkenler arasında doğrusallık problemi olmadığı kabul edilmiştir.

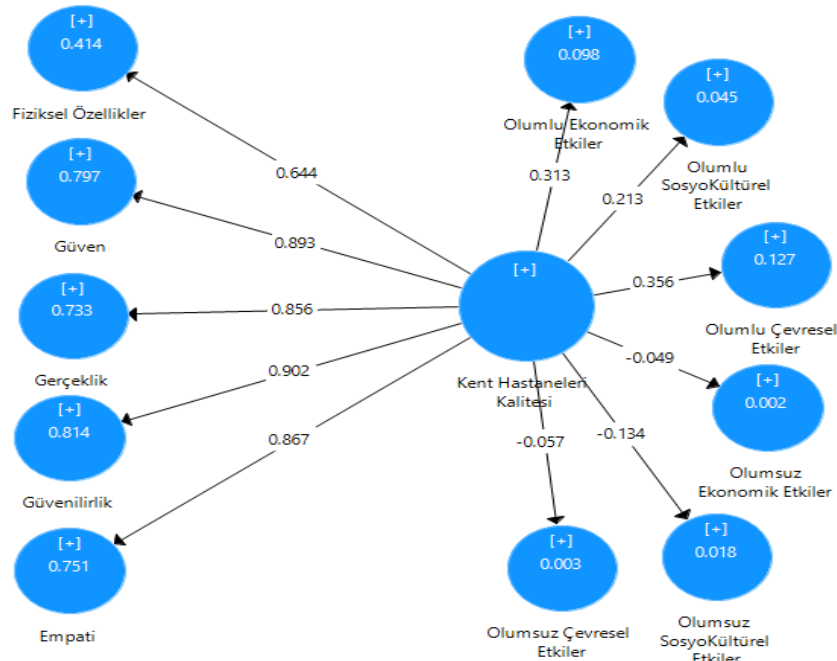
Tablo 2 Fornell-Lacker Ayırt Edici Geçerlilik Analizi

	E	FÖ	GÇ	G	GK	OEE	OSKE	OÇE	OzEE	OzSKE	OzÇE
E	0.818										
FÖ	0.458	0.915									
GÇ	0.643	0.535	0.887								
G	0.674	0.479	0.750	0.798							
GK	0.740	0.478	0.732	0.753	0.884						
OEE	0.260	0.281	0.209	0.326	0.235	0.870					
OSKE	0.174	0.158	0.130	0.244	0.165	0.567	0.861				
OÇE	0.281	0.354	0.259	0.349	0.275	0.514	0.455	0.850			
OzEE	-0.021	-0.132	-0.035	-0.003	-0.061	0.138	0.191	0.114	0.826		
OzSKE	-0.166	-0.052	-0.060	-0.155	-0.085	-0.008	-0.010	-0.187	0.240	0.813	
OzÇE	-0.055	-0.072	-0.061	-0.036	-0.036	0.039	0.026	-0.016	0.375	0.501	0.894

E: Empati; **FÖ:** Fiziksel Özellikler; **GÇ:** Gerçeklik; **G:** Güven; **GK:** Güvenilirlik; **OEE:** Olumlu Ekonomik Etkiler; **OSKE:** Olumlu SosyoKültürel Etkiler; **OÇE:** Olumlu Çevresel Etkiler; **OzEE:** Olumsuz Ekonomik Etkiler; **OzSKE:** Olumsuz SosyoKültürel Etkiler; **OzÇE:** Olumsuz Çevresel Etkileri.

3.8. Araştırma Modelinin Değerlendirmesi

Araştırma modeli analizleri Hair ve diğerlerinin (2017) önerdiği analiz sırasına göre, yol katsayı anlamlılığı, varyans açıklama düzeyi (R^2) ve önem analizi (IPMA) analizleri yapılmıştır. (Hair ve Diğ., 2012).

Şekil 3. Araştırma Modeli Yol Analizi

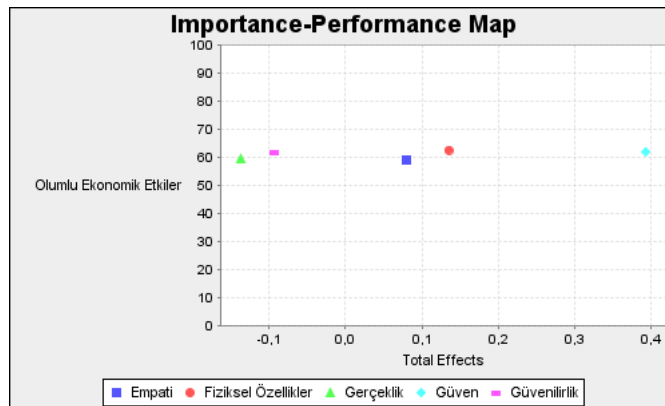
Araştırma modeli yol ve faktörler arası anlamlılık düzeyi analizi için bootstrapping yöntemi yeniden 5.000 örneklem oluşturularak yapılmıştır (Hair ve diğ., 2012). Analiz sonucunda elde edilen β değerlerinin %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı olup olmadığını görebilmek için t testi ve p değerlerine bakılmıştır. %5 anlamlılık düzeyi için p değerinin < 0.05 ve t değerinin > 1.96 'ten büyük olması gerekir (Hair ve diğ., 2017).

Tablo 3. Araştırma Modeli Değerlendirme Sonuçları

	R ²	O	M	SS	T Değeri (O/SS)	P Değeri	Hipotez Sonuçları
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumlu Ekonomik Etkiler	0.098	0.313	0.315	0.066	4.773	0.000***	Kabul
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumlu SosyoKültürel Etkiler	0.045	0.213	0.219	0.066	3.249	0.001***	Kabul
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumlu Çevresel Etkiler	0.127	0.356	0.359	0.074	4.785	0.000***	Kabul
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumsuz Ekonomik Etkiler	0.002	-0.049	-0.056	0.099	0.495	0.620	Red
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumsuz SosyoKültürel Etkiler	0.018	-0.134	-0.101	0.170	0.792	0.429	Red
Kent Hastaneleri Kalitesi -> Olumsuz Çevresel Etkiler	0.003	-0.057	-0.053	0.104	0.551	0.582	Red

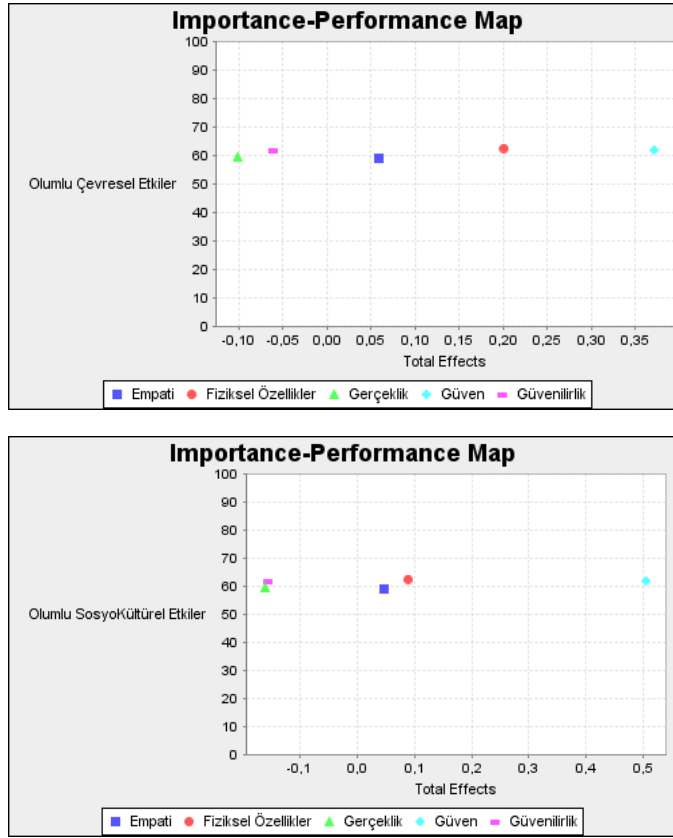
* 0,10; ** 0,05; *** 0,001 anlamlılık düzeyinde; **O**: Orijinal Örneklem; **M**: Önyükleme Örneklem Ortalaması; **SS**: Standart Sapma;

Araştırma modeli değerlendirilmesinde kullanılan en önemli katsayılardan bir tanesi R² dir. R² değeri bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki toplam etkisini, yani bağımsız değişkenin bağlı oldukları bağımlı değişkenne ait varyansın ne kadarını açıklayabildiğini göstermektedir (Hair ve diğ., 2017). R² değeri 0,67, 0,33 ve 0,19 değerleri kırılma noktaları, yüksek, orta ve düşük seviye olmak üzere tanımlanmıştır (Henseler ve diğ., 2009). Şekil 2 ve Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırma modeli bağımsız değişkenler olumlu ekonomik etkiler faktörünü 0.098, olumlu sosyo-kültürel etkiler faktörü 0,045, olumlu çevresel etkiler faktörünü 0.127 R² değeri ile düşük düzeyde açıklama düzeyine sahiptir. Kent hastanelerinin kalitesi ile olumsuz ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler faktörleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Özellikle uygulamacılara yönelik araştırma modelinde hangi değişkenin daha etkili ve performansının yüksek olduğunu gösteren önem testi yapılmıştır. Önemlerine göre performans haritası analizinde performansı yüksek olan ve bağımlı değişkenin üzerinde etkisi önemli olan değişkenlerin tespitinin

analizidir (Palos-Sanchez ve diğ., 2018). Performans analizi sonucu değişkenlerin analiz değerleri 0 ile 100 arası olabilir. Önem açısından ise -1 ile +1 arasındaki toplam regresyon değerleri verilmektedir (SmartPLS, 2020).

Şekil 4. Araştırma Modeli Önemlerine Göre Performans Haritaları

Önem ve performans haritası analizi uygulamacılara hangi faktörlerin daha etkili olduğunu göstermektedir (Palos-Sanchez ve diğ., 2018). Tablo 4’te görüldüğü gibi olumlu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler üzerinde etkili olan faktör üzerinde en etkili faktör fiziksel özelliklerdir. Olumlu ekonomik, sosyokültürel ve çevresel faktörler üzerinde güven, performans açısından ise fiziksel özellikler en önemli faktördür. Yapılacak iyileştirmelerin öncelikle olumlu ekonomik etkiler faktörü üzerinde, sonrasında olumlu çevresel etkiler ve en son olumlu sosyo-kültürel etkiler faktörü üzerinde etkisi görülecektir.

Tablo 4. Araştırma Modeli Önemlerine Göre Performans Haritası Sonuçları

	Toplam etkiler				
	GDİD	GDPD	OEE	OSKE	OÇE
Empati	3.369	59.217	0.093	0.045	0.062
Fiziksel Özellikler	3.503	62.576	0.186	0.098	0.247
Gerçeklik	3.385	59.629	-0.168	-0.158	-0.113
Güven	3.482	62.050	0.406	0.416	0.344
Güvenilirlik	3.457	61.432	-0.111	-0.147	-0.065
Olumlu Ekonomik Etkiler	4.073	76.814			
Olumlu SosyoKültürel Etkiler	3.616	65.388			
Olumlu Çevresel Etkiler	3.792	69.790			

GDİD: Gizli Değişken İndeks Değeri; **GDPD:** Gizli Değişken Performans Değeri; **OEE:** Olumlu Ekonomik Etkiler; **OSKE:** Olumlu SosyoKültürel Etkiler; **OÇE:** Olumlu Çevresel Etkiler.

4. Tartışma

Sağlık turizmi son dönemlerde turizm destinasyonları içerisinde önemli bir yere sahip olmaktadır. Hasta bireylerin kendi ülkelerinde alamadıkları kaliteli ve ucuz sağlık hizmetini seyahat ederek başka ülkelerden almak istemeleri sonucu sağlık turizmi ortaya çıkmıştır. Özellikle sağlık hizmetleri maliyetleri yüksek olan ülkelerden ülkemize talepler olmaktadır. Fakat ülkemizde de seçim yapılırken reklam, hukuki durumlar, erişim kolaylığı gibi özellikler ön plana çıkmaktadır. Kaliteli bir hizmet sunumu için gerekli alt yapı, fiziksel özellikler ve ekonomik faktörler etkili olmaktadır (Buzcu ve Birdir, 2019).

Yapılan araştırma verilerine göre; Pisidia bölgesinde bulunan Burdur ve Isparta illerinde sağlık turizmi kapsamında hasta kabul edilmesinin bölgenin altyapısı ve yapılacak olan yatırımları bölgenin gelişimine katkıda bulunacağı öne çıkmıştır. Bu sonuç Yirik'in (2014) yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Diğer taraftan özel hastaneler ve kamu hastanelerinde sağlık turizmi hasta sayısının artacağı buna bağlı olarak bölgedeki iş bulma olanaklarının kolaylaşacağı sonucuna varılmıştır. Kördeve'nin (2016) yapmış olduğu çalışma iş bulma olanaklarını desteklemektedir. Bölgede turizm ve sağlık konularında hareketlilik yaşanacağı için genel anlamda bölgenin gelirinde artışlar olacağı ön plana çıkmıştır. Akdoğan ve Hiçyorulmaz'ın (2018) yapmış olduğu çalışmalar bu olguyu desteklemektedir. Bölgeye sağlık turizm kapsamında yabancı turistlerin gelmesi kültürel ve tarihi varlıklara olan talebin ve kültürel etkinliklerin çeşitliliğinin artacağı, farklı kültürlerin tanınacağı sonucuna varılmıştır. Ayrıca bölgeye çok sayıda yabancı turistlerin ziyareti sonucu kamu tesisleri ve alt yapının (kaldırım, trafik ağı ve şehir merkez vb.) yenilenmesinin bölgenin imajına katkıda bulunacağı sonucuna varılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Tablo 3'deki araştırma modeli sonuçlarına göre; H_{1a} hipotezi kabul (H_{1a} , t testi: 4.773, p: 0,000) "Kent hastaneleri kalitesinin sağlık turizmi olumlu ekonomik faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır". H_{1b} hipotezi kabul (H_{1b} , t testi: 3.248, p: 0,001) "Kent hastaneleri kalitesinin sağlık turizmi olumlu sosyo-kültürel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır". H_{1c} hipotezi kabul (H_{1c} , t testi: 4.785, p: 0,000) "Kent hastaneleri kalitesinin sağlık turizmi olumlu çevresel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır".

Bölgede sağlık turizminin yapılmasının bazı olumsuz sonuçları doğurabileceği tespit edilmemiştir. Bu olumsuzluklar alkol tüketiminde artış, fuhuş ve kumar oynatılması gibi sosyo-kültürel olumsuz etkilerin artacağı çalışma sonuçlarında desteklenmemiştir. Yine bölgede çok fazla hareketlilik olmasından dolayı çevre kirliliği, doğal çevrede bozulmalar ve yerel eko-sistemde tahriplerin olabileceği beklentisi desteklenmemiştir. Tablo 3'de bulunan araştırma sonuçlarına göre; H_{1d} hipotezi red (H_{1d} , t testi: 0.495, p: 0,620) "Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz ekonomik faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır". H_{1e} hipotezi red (H_{1e} , t testi: 0.792, p: 0,429) "Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz sosyo-kültürel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır". H_{1f} hipotezi red (H_{1f} , t testi: 0.551, p: 0,582) "Kent Hastaneleri kalitesinin Sağlık turizmi olumsuz çevresel faktörleri üzerinde anlamlı etkisi vardır".

Tablo 4'te görüldüğü gibi IPMA analizi sonucunda bölgedeki sağlık hizmeti sunan hastanelerin modern araç gereç donanımına sahip ve fiziksel özelliklerinin önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Hastane çalışanlarının fiziksel görünüşleri, hizmetleri söz verilen zamanda yapılması, herhangi bir problem oluşması durumunda anlayışlı ve yine Tablo 4'te görüldüğü gibi güven faktörü en önemli faktördür. Hastane çalışanları sağlık hizmetini mümkün olduğunca en kısa sürede verdiğini ve her zaman hastalara yardımcı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Hastane çalışanlarının kibar, mesleğinde bilgili ve sağlık hizmet alımında hastaların güvende hissettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Hastane çalışanları; hastalara karşı ilgili oldukları, yapılması gerekeninin en iyisinin yapıldığını ve ücretlendirme işlemlerini doğru bir şekilde uygulandığı ortaya çıkmıştır. Bölgedeki Kent hastanelerinin kalitesi ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri olumlu yönde etkilerken, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri olumsuz yönde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Hastanelerin kalitesi verilen sağlık hizmetlerine göre değerlendirildiği için sağlık hizmet açısından daha çok müşteri tarafından tercih edilebileceği öngörüsü ortaya çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu araştırma sadece Pisidia bölgesinde bulunan şehirlerinin sağlık turizmi kapasitesinin değerlendirilmesi, hastanelerin sağlık turizmi açısından kalite değerlendirilmesinin yapılması, alt yapı ve fiziki özelliklerinin değerlendirilmesi açısından yerel bir araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmada Pisidia bölgesinde sağlık turizmi hizmetlerinin verilmesine ekonomik açıdan bakıldığında yatırımların artacağı, işsizlik oranının azalacağı, bölge gelirinin artacağı sonuçlarına varılmıştır. Bölgenin sağlık turizmi kapsamında hasta çekmesi Sosyo-kültürel açıdan tarihi güzelliklere olan ziyaretçi sayısında artış olacağı, farklı kültürlerle etkileşim içerisinde olunacağından etkinliklerde artış olacağı ve bölgenin imajına katkı sağlayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kent hastanelerinin modern araç-gereç ve donanımına sahip olması, fiziksel imkânlarının çekiciliği sağlık turizmi hastalarının bölgeyi tercih sebepleri arasında sayılabileceği ortaya çıkmaktadır. Kent hastanelerinin personellerinin güvenilir, kibar, bilgili ve hastalara empati ile yaklaşması sağlık turizmini bölgede sürdürülebilir olduğunu göstermektedir.

Bölgedeki sağlık tesislerinden sadece Isparta Şehir Hastanesinin uluslararası sağlık turizmi yetki belgesini almış olması, diğer sağlık kuruluşlarının en kısa sürede uluslararası sağlık turizm yetki belgesi alarak tanıtımlara başlaması, bölgenin sağlık turizmi kapsamında gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bölgeye yakın olan Antalya ilinde sağlık turizmi kapsamında tedavilerin yapıldığı, Antalya'nın turizm merkezi olması, çok sayıda yabancı turistin ziyaret etmesi, konumu gereği Isparta ve Burdur illerine yakın olması sebebiyle Pisidia bölgesinde de sağlık turizminin yaygınlaşması ön görülmektedir. Sağlık turizminin bölgede gelişmesi için seyahat acenteleri, tur operatörleri ve özel sektörle iş birliği içerisinde olunmalıdır. Diğer taraftan bölgenin önde gelen sivil toplum kuruluşlarıyla bölge halkının kalkınması ve bölgenin tanıtımı açısından iş birliği içerisinde bulunulması, sağlık turizmi için planlamaların yapılması bölgenin ekonomik açıdan kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Bu sebeple sağlık turizmi kapsamında hizmetten yararlanacak olan sağlık turistini havaalanında karşılanması ve bölgede bulunan tesislere taşınması konusunda projeler geliştirilmelidir. Isparta ve Burdur illerinin Uluslararası Antalya havalimanına yakın olması avantaj sağlamaktadır. Sağlık turizmi konusunda özellikle kamu hastanelerinde yabancı dil bilen personelin olmaması ya da azlığı bu konudaki eksikliklerden biridir. Sağlık bakanlığı bu konuda sağlık personellerine yabancı dil eğitimi konusunda destek vermeli ve sağlık turizmi yapılabilecek kamu hastanelerine teşvikler sağlanmalıdır. Ülkemize gelen turistlerin sadece yaz aylarına değil on iki aya yayılan bir turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi açısından geliştirilen politikalarına paralel olarak Antalya bölgesi dışında Isparta burdur illerinde de sağlık turizmi hizmetlerinin verilmesi açısından stratejiler belirlenmeli ve yatırım yapacak kamu-özel işbirlikçilerine destekler sağlanmalıdır. Bu sebeple Pisidia bölgesinin sağlık turizmi, doğal ve tarihi güzellikler konusunda reklamlarının yapılması, akredite olmuş kurum sayısının artırılması sağlık turizmi hizmetine olumlu katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akdoğan, H., Hiçyorulmaz, E. (2018). "Sağlık turizminin turizm faaliyetleri içerisindeki yeri ve önemi". Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, Sayı.4, No.2, 122-132.
- Aniza, I., Aidalina, M., Nirmalini, R., Inggit, M., ve Ajeng, T. (2009). "Health tourism in Malaysia: The strength and weaknesses". Journal of Community Health, Sayı. 15, No.1, 7-15.
- Aslan Ayazlar, R., ve Ayazlar, G. (2016). "Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumunda aidiyet duygusu ve yaşam tatmininin rolü". Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı. 20, No. 4, 1451-1470.
- Bulut, R., ve Yalçın, A. (2015). "Importance and development of Turkish-Russian tourism in terms of economic relations". 1. IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal, Sayı. 6, No.19, 101.
- Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi. (2021). "Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi". T.C. Sağlık Bakanlığı Burdur İl Sağlık Müdürlüğü Burdur Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi: 03 Mart 2021 tarihinde <https://burduradsm.saglik.gov.tr/> adresinden alındı.

- Burdur Devlet Hastanesi. (2020). “Tarihçe”. 03 Aralık 2020 tarihinde T.C. Sağlık Bakanlığı Burdur il sağlık Müdürlüğü Burdur Devlet Hastanesi: <https://burdurdh.saglik.gov.tr/TR,35526/tarihce.html> adresinden alındı.
- Buzcu, Z., ve Birdir, K. (2019). “Türkiye’de medikal turizm incelemesi: Özel hastanelerde bir çalışma”. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı. 18, No.1, 311-327.
- Cohen, I. G. (2013). “Transplant tourism: The ethics and regulation of international markets for organs”. The Journal of Law, Medicine & Ethics, Sayı. 41, No.1, 269-285.
- Cronbach, L. J. (1990). “Essentials of Psychological Testing”. New York: HarperCollins.
- Durgun, A. (2007). “Isparta turizminin SWOT analizi”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı. 5, 93-109.
- Edinsel, S., ve Adıgüzel, O. (2014). “Türkiye’nin sağlık turizmi açısından son beş yıldaki dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmeleri”. Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı. 4, No. 2, 167-190.
- Evcı, E. D., ve Tezcan, S. (2005). “Farklı turizm yörelerindeki bazı konaklama tesislerinin sağlık açısından değerlendirilmesi ve turistlerin sağlık sorunları”. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Sayı. 12, No. 2, 99-109.
- Fornel, C., ve Larcker, D. F. (1981). “Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error”. Journal of Marketing Research, Sayı. 18, No. 1, 39-50.
- gezilecektarihiyerler.com. (2021a). “Burdur Gezilecek Tarihi Yerler”. 03 Mart 2021 tarihinde gezilecektarihiyerler.com: <https://www.gezilecektarihiyerler.com/burdur-gezilecek-tarihi-yerler/> adresinden alındı.
- gezilecektarihiyerler.com. (2021b). “Isparta’nın Tarihi Turistik Yerleri”. 03 Mart 2021 tarihinde gezilecektarihiyerler.com: <https://www.gezilecektarihiyerler.com/isparta-gezilecek-tarihi-yerler/> adresinden alındı.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B., ve Anderson, R. E. (2010). “Multivariate Data Analysis”. New Jersey: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Hult, G. T., Ringle, C. M., ve Sarstedt, M. (2017). “A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)”. Los Angeles: Sage Publication.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., ve Mena, J. (2012). “An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling in marketing research”. Journal of the Academy of Marketing Science, Sayı. 40. No. 3, 414-433.
- Henseler, J., Dijkstra, T. K., Sarstedt, M., Ringle, C. M., Diamantopoulos, A., ve Straub, D. W. (2014). “Common beliefs and reality about partial least squares”. Organizational Research Methods, Sayı. 17. No. 2, 182-209.
- Hopkins, L., Labonte, R., ve Packer, C. (2010). “Medical tourism today: What is the state of existing knowledge?” Journal of Public Health Policy, Sayı. 31, No. 2, 185-198.
- Isparta İl Sağlık Müdürlüğü. (2021). “Hastanelerimiz”. 03 Ağustos 2021 tarihinde T.C. Sağlık Bakanlığı Isparta İl Sağlık Müdürlüğü: <https://ispartaism.saglik.gov.tr/TR-119507/hastanelerimiz.html> adresinden alındı.
- Isparta Valiliği. (2021). “Isparta”. <http://www.isparta.gov.tr>. 03 Mart 2021 tarihinde Isparta Valiliği: <http://www.isparta.gov.tr/isparta> adresinden alındı.
- Manna, R., Cavallone, M., Ciasullo, M. V., ve Palumbo, R. (2019). “Beyond the rhetoric of health tourism: Shedding light on the reality of health tourism in Italy”. Current Issues Tourism, Sayı. 23, No.14. 1805-1819.

- Ongun, U., Gövdere, B., ve Durgun Kaygısız, A. (2015). “Burdur ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi: Sorunları ve çözüm önerileri”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı. 7, No. 12, 99-116.
- Palos-Sanchez, P., Martin-Velicia, F., ve Saura, J. R. (2018). “Complexity in the acceptance of sustainable search engines on the Internet: An analysis of unobserved heterogeneity with PLS-FIMIX”. Complexity, Sayı. 2018, 1-19.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., ve Beryy, L. L. (1988). “SERVQUAL: A multiple item scale for measuring consumer perceptions of service quality”. Journal of Retailing, Sayı. 64, No. 1, 12-40.
- Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). “Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almaya Hak Kazanan Sağlık Tesisleri”. 03 Aralık 2020 tarihinde Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü: https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/42013/0/yetkilendirilmis-saglik-tesisleripdf.pdf?_tag1=159DE5C10F74636F86801F926395A1AE07E531D7 adresinden alındı.
- Salkind, N. J. (2020). “Encyclopedia of Research Design”. Sage Research Methods: 28 Eylül 2020 tarihinde <http://methods.sagepub.com/reference/encyc-of-research-design/n42.xml?PageNum=129> adresinden alındı
- SmartPLS. (2020). “SmartPLS. Importance-Performance Map Analysis (IPMA)”: 9 Mart 2020 tarihinde <https://www.smartpls.com/documentation/algorithms-and-techniques/ipma> adresinden alındı
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021). “Pisidia Antiokheia Antik Kenti”. 03 Mart 2021 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165309/pisidia-antiokheia-antik-kenti.html#:~:text=Antiokheia%2C%20Akdeniz%2C%20Ege%20ve%20C4%B0%C3%A7,yakla%20C5%9F%C4%B1k%201%20km.%20kuzeydo%20bulunmaktad%C4%B1r> . adresinden alındı.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021a). “Sağlık Turizmi Çeşitleri”. www.saglik.gov.tr. 26 Mart 2021 tarihinde Sağlık Bakanlığı: <https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/TR,176/saglik-turizmi-cesitleri.html> adresinden alındı.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021b). www. saglik. gov. tr. 03 Mart 2021 tarihinde T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı: <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf.pdf> adresinden alındı.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021c). “Sağlık Turizmi Hakkında”. 04 Ekim 2021 tarihinde www.saglik.gov.tr. Sağlık Bakanlığı: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Thttps://saglikturizmi.saglik.gov.tr/TR,175/saglik-turizmi-hakkinda.html. adresinden alındı.
- The World Tourism Organization. (2021). “Why Tourism?” 15 Mart 2021 tarihinde The World Tourism Organization: <http://www2.unwto.org/content/why-tourism> adresinden alındı.
- Türkiye Kültür Portalı. (2021). “Burdur: Genel Bilgiler”. Türkiye Kültür portalı. 03 Ekim 2021 tarihinde <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/genelbilgiler> adresinden alındı.
- Urbach, N., ve Ahlemann, F. (2010). “Structural equation modeling in information systems research using partial least squares”. Journal of Information Technology Theory and Application, Sayı. 11, No. 2, 5-40.

Research Article

Pisidia Bölgesi Kent Hastaneleri Kalite Sistemi Algısının Sağlık Turizmi Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effects of Pisidia Region City Hospitals Quality System Perception on Health Tourism

<p>Erhan DAĞ Öğr.Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gediz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu erhan.dag@ksbu.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3474-1344</p>	<p>Ali Osman UYMAZ Dr. Öğr. Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi ali.uymaz@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-2572-0085</p>
--	---

Introduction

Health tourism; It is called healing by traveling from the center where the patients lived to be treated to other centers. In recent years, with the effect of globalization, health tourism has become extremely advantageous and affordable, and it has started to spread throughout the world by overcoming national obstacles. Especially when we look at the countries that participate in health tourism the most, countries such as Cuba, Costa Rica, Hungary, Lithuania, Turkey, Israel, India, Singapore, Thailand and Malaysia come to the fore. The top ten countries preferred in the field of health tourism; USA, India, Cuba, Costa Rica, Thailand, Singapore, Colombia, Malaysia and Turkey. Institutional structuring for health tourism in Turkey was first started in 2010 by establishing a health tourism unit within the General Directorate of Health Services, which is affiliated to the Ministry of Health. The Ministry of Health of the Republic of Turkey has handled health tourism service offerings in our country in three groups: “Tourism for the Elderly and Disabled, Thermal Health Tourism and Spa Wellness, Medical Tourism”.

Tourism Features and Health Infrastructure of the Pisidia Region

The ancient city of Pisidia Antiocheia is located in the north-east of the county, within the borders of Yalvaç district of Isparta province, the city of lakes region, which is the intersection point of the Mediterranean, Aegean and Central Anatolian regions. The city was founded on a hill with a height of 1236 meters, the highest point. There are Burdur and Isparta provinces in the region. Located in the inner parts of the Mediterranean region, Burdur province is located at the transition point of the Mediterranean region, Aegean Region and Central Anatolia Regions. Historical and touristic places of Burdur Province; Sagalassos Ancient City, Kibyra Ancient City, Kremna Ancient City, Burdur Museum, İncir Han (Fig Inn), Insuyu Cave, Baki Bey Mansion, Egyptians House, Salda Lake, Salda Ski Centre, Lavender Gardens are historical and touristic places. In Burdur, there are two State Hospitals with a total of 590 beds and an Oral and Dental Health Center with 20 Units. Isparta, one of the important settlements of the Pisidia region, is located in the lakes region in the north of the Mediterranean Region. Historical and touristic places of Isparta; Isparta Museum, Uluborlu Museum, Bediuzzaman Said Nursi House, Uluborlu Castle, Aya Baniya Church (Aya Payana), Ertokuş Madrasa, Men's Temple, Kutlubey Ulu (Grand) Mosque, Aya Stefanos Church, Sığırlık Castle, Adada Antique City, Dündar Bey Madrasa, Eğirdir Castle, Firveds Paşa Mosque and Madrasa, Yalvaç Museum, Pisidia Ancient City (Antiocheia Ancient City), Taş Oda Mansion, Yazılı Canyon, Lavender Valley, Davraz ski resort. Health infrastructures of Isparta province; There are Isparta City Hospital with 810 beds, Isparta Oral and Dental Health Centre with 40 units, three private hospitals, one private eye centre, and Süleyman Demirel University Research and Application Hospital with 600 beds.

Conceptual Framework

Tourism invigorates the economies of developing countries. Recently, there has been a large increase in the number and income of tourists visiting our country. There is a variety of Tourism mobility in every region of our country. These types of Tourism consist of summer tourism, health tourism, winter tourism, recreation tourism, sports tourism, cultural tourism, faith tourism, eco-tourism and Congress tourism. Countries competing in the field of health tourism constantly attach importance to improvement and development in order to provide health services.

Materials and Methods

The study was designed according to the causal comparison screening method. Survey research is a method that can be preferred when there is a need to determine the cause-effect relationship within the scope of individuals' attitudes, behaviours, ideas and beliefs. The hypotheses of the research;

H1: The quality perception of City Hospitals has a significant effect on the perception of attitude towards Health Tourism Effects.

H1a: The quality of City Hospitals has a significant effect on the positive economic factors of Health Tourism.

H1b: The quality of City Hospitals has a significant effect on the positive socio-cultural factors of Health tourism.

H1c: The quality of City Hospitals has a significant effect on the positive environmental factors of Health tourism.

H1d: The quality of City Hospitals has a significant effect on the negative economic factors of Health tourism.

H1e: The quality of City Hospitals has a significant effect on the negative socio-cultural factors of Health tourism.

H1f: The quality of City Hospitals has a significant effect on the negative environmental factors of Health tourism.

H2: There is a significant relationship between the quality of City Hospitals and the attitude towards Health Tourism Impacts.

The sample of the research consists of administrative and academic staff working at Isparta Süleyman Demirel University, Isparta University of Applied Sciences and Burdur Mehmet Akif Ersoy Universities located in the cities of Isparta and nearby Burdur in the Pisidia tourism region.

Argument

While patients who will benefit from health tourism choose their country, features such as advertising, legal situations, and ease of access come to the forefront. Necessary infrastructure, physical characteristics and economic factors are effective for a quality service delivery. According to the research data; in the provinces of Burdur and Isparta in the Pisidia region, it has come to the forefront that accepting patients within the scope of health tourism will contribute to the development of the region's infrastructure and investments to be made. In addition, as a result of the visit of many foreign tourists to the region, it has been concluded that public facilities will be renewed (pavement, traffic network and city centre, etc.), infrastructure works will be carried out and it will contribute to the image of the region. It has been revealed that making health tourism in the region may have some negative consequences. It has been revealed that socio-cultural negative effects such as increase in alcohol consumption, prostitution and gambling will increase. Again, due to too much activity in the region, it has emerged that environmental pollution, deterioration in the natural environment and destruction of the local eco-system may occur.

Conclusion and Recommendations

In this study, when the health tourism services in the Pisidia region are considered from an economic point of view, it is thought that the investments will increase, the unemployment rate will decrease, and the income of the region will increase. It is thought that there will be an increase in the number of visitors to historical beauties in socio-cultural terms, there will be an increase in activities as there will be interaction with different cultures and it will contribute to the image of the region. The fact that only Isparta City Hospital, among the health facilities in the region, has received the international health tourism authorization certificate, and other health institutions start promotions as soon as possible by obtaining an international health tourism authorization certificate, will contribute to the development of the region within the scope of health tourism. In the province of Antalya, which is close to the region, treatments are carried out within the scope of health tourism, Antalya is a tourism centre, many foreign tourists visit it, due to its location close to the provinces of Isparta and Burdur, it is foreseen that health tourism will become widespread in the Pisidia region. For the development of health tourism in the region, cooperation with travel agencies, tour operators and the private sector should be made.